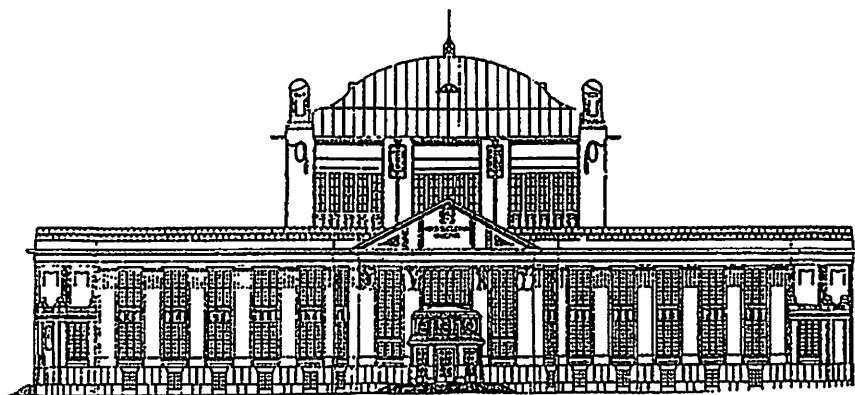

HRVATSKI DRŽAVNI ARHIV

PLAN RADA U 2020. GODINI

Zagreb, srpanj 2019.

Sadržaj

Uvod	3
Misija i cilj	4
1. Dostupnost i korištenje gradiva	5
1.1. Dostupnost i korištenje putem mrežnog kataloga i portala	5
1.2. Dostupnost i korištenje u Arhivu	6
1.3. Obrada i opis gradiva.....	6
2. Uključenost korisnika i javnosti.....	11
2.1. Programi i sadržaji namijenjeni široj javnosti	11
2.2. Izdavačka djelatnost	12
2.3. Znanstveno – istraživačka djelatnost	13
3. Dugoročno očuvanje arhivskoga gradiva.....	15
3.1. Podrška stvarateljima u upravljanju dokumentacijom.....	15
3.2. Spremišta i upravljanje gradivom u spremištima.....	16
3.3. Konzerviranje i restauriranje.....	18
3.4. Zaštitno i sigurnosno snimanje.....	19
4. Podrška razvoju arhivske službe u RH	21
4.1. Matični poslovi javne arhivske službe	21
4.2. Sukcesija arhivskoga gradiva bivše SFRJ	22
4.3. Povećanje stručnih kompetencija i dijeljenje znanja.....	23
4.4. Administrativna i tehnička podrška radnim procesima	24

Uvod

Hrvatski državni arhiv (HDA) javna je ustanova čiji je osnivač Republika Hrvatska. Nadležan je za arhivsko gradivo središnjih državnih tijela i drugih institucija od značaja za hrvatsku povijest i društvo u cjelini. Kao matična ustanova javne arhivske službe pruža potporu drugim arhivima i ustanovama koje čuvaju arhivsko gradivo. Nadležnost i djelatnost arhiva uređeni su Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima i odgovarajućim provedbenim propisima. Na djelatnost arhiva na odgovarajući se način primjenjuju i propisi kojima se uređuju zaštita i očuvanje kulturnih dobara, zaštita tajnosti podataka, zaštita osobnih podataka i pravo na pristup informacijama.

U HDA se čuva oko 30.500 dužnih metara arhivskog gradiva razvrstanog u 2200 fondova i zbirki, a nastalog djelovanjem središnjih tijela državne uprave i pravosuđa, prosvjetnih, kulturnih, zdravstvenih i vojnih ustanova, kao i djelatnošću istaknutih pojedinaca i obitelji koje svjedoči o tisuću godina hrvatske povijesti. U okviru HDA djeluje Hrvatska kinoteka kao nacionalni filmski arhiv koji čuva hrvatsku filmsku baštinu, zbirku stranoga filma te drugo audiovizualno gradivo. Temeljna je zadaća HDA osigurati svim zainteresiranim osobama slobodan i neometan pristup ovom gradivu u čitaonicama arhiva i putem mrežnog kataloga.

Za stvaratelje javnog arhivskog gradiva u svojoj nadležnosti HDA osigurava podršku u zaštiti i obradi njihova gradiva, pruža im savjetodavne usluge, vodi programe stručnog osposobljavanja i usavršavanja te nadzire stanje i mjere zaštite gradiva. Zajedno s njima provodi postupke vrednovanja dokumentarnog gradiva i odlučuje o tome koje će se gradivo trajno čuvati u HDA kao povijesni izvor i dio nacionalne kulturne baštine.

HDA je središnji i matični arhiv javne arhivske službe u Republici Hrvatskoj. Kao takav vodi i koordinira Sustav arhiva Republike Hrvatske, skrbi za razvoj normi stručnoga rada u arhivima, pruža im podršku u radu, vodi matične evidencije arhivske službe u RH, organizira programe stručnog usavršavanja te uspostavlja i upravlja informacijskim sustavom za trajno osiguranje pristupa i mogućnosti korištenja gradiva preuzetog u digitalnom obliku. HDA također skrbi za međunarodnu suradnju u arhivskoj djelatnosti te evidentira gradivo od značaja za RH u drugim zemljama.

Poslovi iz djelatnosti HDA obavljaju se u devet osnovnih ustrojstvenih jedinica (odjela):

1. Odjel za zaštitu i obradu arhivskoga gradiva
2. Hrvatska kinoteka
3. Odjel za informacije i komunikaciju
4. Središnji laboratorij za konzervaciju i restauraciju
5. Središnji fotolaboratorij
6. Odjel za digitalno gradivo i informacijske tehnologije
7. Odjel Depozit Zagrebačke nadbiskupije
8. Zavod „Ivan Kukuljević Sakcinski“
9. Odjel općih i računovodstvenih poslova.

Misija i cilj

Misija

Naša je misija osigurati dostupnost i iskoristivost arhivskog gradiva koje čuvamo i za koje smo nadležni te njegovim korištenjem poticati stvaranje novih vrijednosti za zajednicu i pojedince.

HDA je nadležan za arhivsko gradivo središnjih državnih tijela i javnih institucija koje djeluju na području RH. Radi cjelovitog dokumentiranja različitih segmenata društvene, kulturne, gospodarske i političke povijesti preuzima i gradivo privatnih stvaratelja i surađuje s njima. HDA preuzima i obrađuje gradivo za koje je nadležan, skrbi za njegovo trajno čuvanje i zaštitu, surađuje sa stvarateljima gradiva u zaštiti gradiva prije preuzimanja, pruža usluge korisnicima, priprema kulturne i druge javne programe te, kao središnji i matični arhiv, vodi i koordinira Sustav arhiva Republike Hrvatske i pruža podršku ostalim arhivima u RH u obavljanju njihove djelatnosti.

Cilj

Osigurat ćemo brz i potpun pristup arhivskom gradivu koje čuvamo te biti mjesto prepoznatljivo po kvaliteti usluga i korisničkom iskustvu za širok spektar korisnika i posjetitelja.

Vrijednost arhivskog gradiva očituje se na različite načine. Za istraživače i pružatelje informacijskih usluga ono je jedinstven izvor podataka, za institucije podrška u poslovanju, za pravne i fizičke osobe sredstvo za zaštitu i ostvarenje prava, a za javnost i građane poveznica s prošlošću i baštinom. Zadaća je HDA omogućiti da ove vrijednosti budu što potpunije iskorištene.

1. Dostupnost i korištenje gradiva

Osigurati dostupnost gradiva i primjerene uvjete za njegovo korištenje temeljna je funkcija javnih arhiva. Očekivanja u pogledu razine dostupnosti, brzine i potpunosti uvida u gradivo i mogućnosti njegova korištenja rastu, ponajprije zahvaljujući digitalnim tehnologijama. U planskom razdoblju naše će aktivnosti biti usmjerene na povećanje dostupnosti i korištenja obavijesnih pomagala i digitaliziranog gradiva putem mrežnog kataloga i portala, poboljšanje dostupnosti gradiva in situ, obradu gradiva koje još nije obrađeno ili dostatno opisano te izradu novih obavijesnih pomagala.

1.1. Dostupnost i korištenje putem mrežnog kataloga i portala

Aktivnosti na unaprjeđenju procesa digitalizacije i objavi digitaliziranih snimki gradiva putem kataloga uskladit će se s aktivnostima u okviru višegodišnjeg nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe koji vodi Ministarstvo kulture. Glavni je cilj znatno povećati kapacitet za digitalizaciju arhivskog gradiva i time omogućiti da u dogledno vrijeme bude digitaliziran i mrežno dostupan značajan dio gradiva koje čuvamo.

Kako bi se povećala iskoristivost postojećeg mrežnog kataloga, povećala količina sadržaja i kvaliteta usluge kojom će korisnici biti zadovoljni, provest će se migracija podataka na novu platformu, te unaprijediti alati za opis gradiva i upravljanje katalogom.

Pojačat će se suradnja s drugim arhivima i stvarateljima gradiva kako bi se ubrzalo punjenje kataloga i skratilo vrijeme čekanja na objavu podataka.

Kontinuirano će se raditi na unosu novih, te provjeri i ažuriranju postojećih podataka o fondovima/zbirkama i stvarateljima/imateljima gradiva HDA, uvjetovanih daljnjom razradom struktura te dodatnim istraživanjem povijesti institucija.

Podatci o fondovima/zbirkama i digitalizirano gradivo pripremat će se za objavu u relevantnim međunarodnim (Europeana, Archives Portal Europe, Monasterium) i nacionalnim skupnim katalozima, odnosno portalima. Time će se povećati vidljivost izvorišnog kataloga i proširiti baza potencijalnih korisnika kataloga i digitaliziranog gradiva kojemu se putem njega pristupa.

Očekujući kontinuirani godišnji prirast digitalnog gradiva, bilo da je riječ o gradivu zaprimljenom u takvom obliku ili gradivu koje nastane u HDA kao krajnji rezultat digitalizacije, nužno je nastaviti s proširenjem kapaciteta postojećih poslužiteljskih sustava. S ciljem povećanja mrežne dostupnosti i korištenja arhivskog gradiva nužno je poboljšati raspoloživost i kvalitetu mrežnih servisa u HDA (bilo da se radi o online pristupu mrežnom katalogu arhivskog gradiva, korištenju multimedijalnih servisa ili sl.). Postojeća mrežna oprema u HDA omogućuje propusne brzine koje nisu dovoljne za korištenje ovakvih servisa (usluga) na zadovoljavajućoj razini. Nastojat ćemo

osigurati sredstva kojima bi ostvarili proširenje postojećeg pristupa internetu (CARNet mreži) zamjenom postojećih neodgovarajućih pristupnih točaka (media converter) i nabavili neophodnu opremu.

1.2. Dostupnost i korištenje u Arhivu

Arhivsko i knjižno gradivo i nadalje će biti dostupno korisnicima u Velikoj čitaonici na Marulićevom trgu. Korisnicima će se pružati informacije o gradivu relevantnom za teme njihovog istraživanja, te uvjetima i načinu korištenja. Tijekom 2020. čitaonica predviđa primiti više od 8000 dnevnih posjeta korisnika. Nastavit će se povećavati količinu digitalnih snimaka gradiva i digitalnih obavijesnih pomagala dostupnih u čitaonici, uz poboljšanje postojeće IT infrastruktura i opreme potrebne u radu s korisnicima (nova elektronička baza dopreme i otpreme gradiva, objedinjavanje korisničkih evidencija, naprednija aplikacija za registriranje korisnika). Planirana je implementacija novog knjižničnog sustava *Aleph*, s ciljem lakšeg pretraživanja i bolje dostupnosti knjižnoga fonda.

Osim u Velikoj čitaonici, gradivo će korisnicima biti dostupno i u čitaonici Odjela Depozit Zagrebačke nadbiskupije na Kaptolu 27 i čitaonici namijenjenoj za korištenje gradiva Valvasorove grafičke zbirke i Metropolitanske knjižnice na Marulićevom trgu.

Osigurat će se pouzdana i pravovremena usluga korisnicima koji se sa zahtjevima za podacima o gradivu ili iz gradiva, preslikama ili istraživanjem za njihove potrebe obraćaju pisanim putem. Broj takvih zahtjeva na godišnjoj razini kontinuirano se povećava, te ih se očekuje više od 2000.

1.3. Obrada i opis gradiva

Nastavit će se obrada fondova za čije korištenje postoji pojačani interes javnosti (CK SKH, fondovi tijela izvršne i zakonodavne vlasti socijalističkog razdoblja i dr.), dijelom i zbog povoljnijih uvjeta dostupnosti i korištenja uslijed izmjena arhivskoga zakona. Za veći broj fondova i zbirki završit će se obrada i izrada obavijesnih pomagala započeta u prethodnom razdoblju. Različitim fazama arhivističke obrade (analiza povijesti stvaratelja i fonda/zbirke; identifikacija gradiva i izrada plana sređivanja; razvrstavanje u arhivske jedinice prema planu sređivanja, tehničko sređivanje i opremanje gradiva, vrednovanje (izrada prijedloga s popisom gradiva za izlučivanje), izrada i verifikacija novih obavijesnih pomagala; revizija, dopuna i pregled te prijepis postojećih obavijesnih pomagala) bit će obuhvaćeno stotinjak fondova/zbirki:

a) Starije i vojno arhivsko gradivo:

- 25. Ugarska dvorska komora. Hrvatske plemićke obitelji i vlastelinstva;
- 34. Zagrebačka županija;
- 71. Carsko kraljevsko ministarstvo bogoštovlja i nastave;
- 435. Spisi o bosanskom ustanku Carskog kraljevskog zapovjedništva u Zagrebu kao krajiške zemaljske upravne oblasti;
- 463. Vojno-operacijski spisi bana J. Jelačića;

- 785. Obitelj Zrinski i Frankopan;
- 941. Trgovačka uprava. Spisi za primorje;
- 942. Državna kancelarija. Provincije. Dalmacija;
- 1040. Franjo Jelačić;
- 1695. Vojno zapovjedništvo u Zadru;
- 1701. Generalkomanda za Hrvatsku i Slavoniju. Raspored postrojbi protiv Bosne;
- 1705. Sud vojnog zapovjedništva Mostar. Podružnica Šibenik (1913-1918);
- 1706. Mornarički sud Šibenik (1913/1914);
- 1707. Sud obalnog zapovjedništva u Splitu (1915/1918);
- 1708. Popunidbena okružna zapovjedništva mornarice (1859-1878, 1908-1910);
- 1710. Zapovjedništvo otoka i tvrđave Vis (1864/1873);
- 1711. Mornarička postaja za golubove pismoše (1891-1911);
- 1735. Dalmatinski vojni zbor (1813-1814);
- 1889. Zapovjedništvo postrojbi u Dalmaciji i Hercegovini u Dubrovniku (1881-1882);
- 1890. Zapovjedništvo za južnu Dalmaciju. Posadna brigada (1875-1883);
- 1894. Vrhovni štab Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije (1941-1945);
- 1895. Glavni štab Hrvatske (1941-1945);
- 1896. Štab mornarice Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije (1943-1945);
- 1897. 4. udarni hrvatski korpus (1942-1945);
- 1898. 6. udarni slavonski korpus (1943-1945);
- 1899. 8. udarni dalmatinski korpus (1943-1945);
- 1900. 10. udarni zagrebački korpus (1944-1945);
- 1901. 11. udarni hrvatski korpus (1944-1945);
- 1902. Štab prve operativne zone (1942);
- 1903. Štab druge operativne zone (1942-1944);
- 1904. Štab treće operativne zone (1942-1943);
- 1905. Štab četvrte operativne zone (1942-1943);
- 1906. Štab pete operativne zone (1942-1943);
- 1907. Štab gerilskih odreda za kotar Korenicu i okolinu (1941);
- 1908. 9. dalmatinska divizija (1943-1945);
- 1909. 13. primorsko-goranska divizija (1943-1945);
- 1910. 19. udarna divizija (1943-1945);
- 1911. 20. udarna divizija (1943-1945);
- 1912. 26. udarna divizija (1943-1945);
- 1913. 32. zagorska divizija (1943-1945);
- 1914. 33. hrvatska divizija (1944-1945);
- 1915. 43. istarska divizija (1944-1945);
- 1916. Brigada "Braće Radić" 32. divizije (1943-1945);
- 1917. 13. proleterska udarna brigada "Rade Končar" (1942-1945);
- 1918. Narodnooslobodilački partizanski odred Banije (1941-1945);
- 1919. Narodnooslobodilački partizanski odred moslavački (1942-1945);
- 1920. Komanda ličkog područja (1942-1945);
- 1921. Komanda prvog ličkog područja (1943-1945);
- 1922. Komanda drugog ličkog područja (1943-1945);
- 1923. Komanda mjesta Bruvno (1941-1945);
- 1924. Drugi pomorski obalni sektor (1943-1945);
- 1925. Treći pomorski obalni sektor (1943-1945);
- 1926. Četvrti pomorski obalni sektor (1943-1945);
- 1927. Peti pomorski obalni sektor (1943-1945).

b) Arhivsko gradivo 1868. – 1945.:

- 77. Kraljevski ministar hrvatsko-slavonsko-dalmatinski u Budimpešti;
- 79. Zemaljska vlada. Odjel za unutarnje poslove;
- 83. Zemaljska vlada. Odjel za zdravstvo;
- 85. Zemljorasteretno ravnateljstvo u Zagrebu;
- 120. Redarstveno ravnateljstvo u Zagrebu;
- 136. Direkcija jugoslavenskih državnih željeznica;
- 139. Osječka oblast;
- 174. Rudarsko glavarstvo/satništvo;
- 219. Ministarstvo prometa i javnih radova NDH;
- 258. Rudarsko glavarstvo u Zagrebu;
- 259. Redarstvena oblast za grad Zagreb;
- 394. Stol sedmorice;
- 491. Opće upravno povjereništvo NDH kod II. armade talijanske vojske;
- 570. Prva hrvatska štedionica;
- 675. Pravoslavna gornjokarlovačka eparhija;
- 890. Personalni spisi državnih službenika Zemaljske vlade, Pokrajinske uprave, oblasnih uprava, Savske banovine, Banovine Hrvatske i ministarstva NDH;
- 891. Razni kazneno-politički spisi;
- 1549. Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP-a;
- 1970. Jugoslavenska poljoprivredna banka.

c) Arhivsko gradivo 1945. – 1990.:

- 279. Predsjedništvo Vlade NRH;
- 280. Izvršno vijeće Sabora SRH (1953-1990);
- 301. Državni sekretarijat za poslove opće uprave i budžet (1952-1965);
- 1412. Republički sekretarijat za opće privredne poslove SRH;
- 1561. Služba državne sigurnosti RSUP-a SRH;
- 1602. Fond za unapređivanje kinematografije SRH (1963-1965);
- 1603. Samoupravna interesna zajednica kinematografije SRH (1976-1983);
- 1604. Republički fond za unapređenje kulturne djelatnosti u SRH (1956-1974);
- 1605. Republička samoupravna interesna zajednica kulture (1974-1990);
- 1651. Državni sekretarijat za poslove narodne privrede Narodne Republike Hrvatske;
- 1985. Republički sekretarijat za budžet i opću upravu;
- 2108. Republički savjeti;
- 2112. Viši disciplinski sud;
- 1409. Savjet za odnose s inozemstvom Izvršnog vijeća Sabora (1967-1977);
- 1651. Državni sekretarijat za poslove narodne privrede NRH;
- 1985. Republički sekretarijat za budžet i državnu upravu.

d) Arhivsko gradivo od 1991.:

- 367. Republički zavod za statistiku SRH;
- 1741. Ured predsjednika RH Franje Tuđmana (1990-1999);
- 1745. Operativni štab MUP-a;
- 2039. Urbanistički institut Hrvatske.

e) Arhivsko gradivo političkih stranaka i udruga:

- 1220. Centralni komitet Saveza komunista Hrvatske

f) Arhivsko gradivo obitelji, pojedinaca i arhivske zbirke:

- 311. Republička geodetska uprava SRH;

- 902. Kartografska zbirka;
- 1058. Ambroz Maroičić;
- 1421. Arhiv mapa za Hrvatsku i Slavoniju;
- 1454. Zbirka iskaznica;
- 1769. Bogdan Radica;
- 1770. Božidar Rašica;
- 1990. August Košutić.

Nastavit će se obrada zbirke fotografija i mikrofilmova o kojima skrbi Središnji fotolaboratorij. Obrada fotografskoga gradiva uključuje identifikaciju i opis fotografija kroz izradu obavijesnih pomagala (popisi, tablice, inventari) i/ili indeksiranje u bazi podataka, kao i pripremu za digitalizaciju, a u slučaju mikrofilmova provjeru i ažuriranje podataka te kontrolu cjelovitosti snimaka iz pojedinih matičnih knjiga. Informacije u bazi podataka matičnih knjiga i popisa obitelji ažurirat će se kako se gradivo pregledava i digitalizira, a istovremeno će se dopunjavati i topografski inventar. Kroz poslove sređivanja fotografskih zbirki i ažuriranja postojećih podataka sumarno će se obraditi više desetaka dužnih metara nesređenog gradiva, dok se pojedinačno planira obraditi oko 20.000 fotografskih snimaka i oko 2000 jedinica mikrofilmova iz sljedećih fondova/zbirki:

- 1211. Zapovjedništvo 5. vojne oblasti Jugoslavenske narodne armije;
- 1448. Zbirka mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji;
- 1741. Ured predsjednika RH Franje Tuđmana;
- 2022. Fedor Kritovac;
- 2031. Vjesnik. Fotodokumentacija.

U Odjelu Depozit Zagrebačke nadbiskupije obradit će se pojedine manje cjeline gradiva Nadbiskupskog duhovnog stola, te dodatno srediti stari kaptolski spisi i sjednički spisi Prvostolnog kaptola zagrebačkoga iz 19. stoljeća. Predviđeno je sređivanje gradiva nekoliko župnih arhiva koji se zbog neprimjerenih uvjeta čuvanja preuzimaju u Nadbiskupijski arhiv, te nekoliko ranije preuzetih ostavština pokojnih svećenika. Nastavit će se sređivanje osnovne stručne knjižnice i knjižnog fonda Odjela stečenog ostavštinama pojedinaca (Antun Ivandija, Metoda Hrg, Vilim Cecelja, Anđela Horvat, Doris Baričević i dr.) te Kaptolske knjižnice (tzv. Metropolitanska knjižnica II). Redovito će se dopunjavati postojeći, osnovni popis svećenika Zagrebačke nadbiskupije tijekom njezine povijesti, započet prethodnih godina u suradnji s Društvom za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić”. Nastavit će se popuna kataložnih podataka o Valvasorovoj grafičkoj zbirci Zagrebačke nadbiskupije u knjižničnome sustavu, te korekcija migriranih podataka i daljnja katalogizacija zbirke Croatica (zbirka metropolitanskih knjiga osobito važnih za hrvatski kulturno-povijesni identitet).

Hrvatska kinoteka nastavit će s obradom zbirke audiovizualnog gradiva, revizijom tehničkog stanja i redovitim kontrolnim pregledima AV gradiva na svim nosačima s ciljem stvaranja središnjeg kataloga podataka u elektroničkom obliku o svakom filmskom djelu pohranjenom u HDA. Središnji katalog će sadržavati sve podatke o određenom djelu ili zapisu bez obzira na vrstu gradiva koja je nositelj informacije, no ujedno i podatke o obradi sukladno FIAF-ovom priručniku za katalogizaciju pokretnih slika, koji obuhvaća i postojeće arhivističke standarde obrade podataka. Planira se završetak obrade Zbirke filmskih fotografija za domaći film te izrada elektroničke

evidencije i obavijesnog pomagala. Zbirka plakata za domaći film u ranijim je godinama u velikoj mjeri digitalizirana, dok se zadnjih godina dio plakata preuzima u već digitaliziranom obliku. Izradit će se elektronička evidencija, povezivanje te evidencije s digitaliziranim gradivom, te digitalizirati preostali plakati. Nastavit će se kontinuirana revizija tehničkog stanja izvornog gradiva, redoviti kontrolni pregled i evidencija stanja distribucijskih kopija filmskih djela na svim nosačima. Podaci o tehničkoj obradi unijet će se u bazu podataka, a ažurirat će se i podaci vezani uz matičnu obradu filmova i tehničko stanje nosača zapisa. Planira se utvrđivanje tehničkog stanja, obrada podataka i ažuriranje podataka u evidencijama za 300 naslova iz nacionalne kinematografije.

Nastavit će se obrada knjižnog fonda u Knjižnici HDA (knjižna građa iz ostavštine Nikole Čolaka, zbirke u Kerestincu, serijske publikacije) i Metropolitanskoj knjižnici u sastavu Odjela Depozit Zagrebačke nadbiskupije, uz praćenje potreba i zahtjeva korisnika i djelatnika HDA. Usporedno s obradom, obaviti će se i pripadajuća tehnička obrada i smještaj građe.

Dosjei svih fondova/zbirki arhivskoga gradiva u HDA dopunjavat će se novom dokumentacijom. Nastaviti će se s revizijom dokumentacije o pravnom statusu fondova u depozitu i fondova koji nisu odgovarajuće dokumentacijski popraćeni, te s procjenom informacijske vrijednosti i pouzdanosti postojećih obavijesnih pomagala uz upis podataka o svim identificiranim opisnim jedinicama u mrežni katalog. Nastavit će se komunikacija sa stvarateljima (slijednicima stvaratelja) fondova koji sadrže gradivo označeno stupnjevima tajnosti za gradivo nastalo nakon 30. svibnja 1990. te s nadležnim tijelima u vezi s provođenjem procjene stupnja tajnosti, odnosno deklasifikacije gradiva. Voditi će se evidencija i pripadajuća zbirka isprava o deklasificiranim cjelinama gradiva. Dovršiti će se izrada popisa cjelina gradiva u fondovima i zbirkama s ograničenjima u dostupnosti i korištenju (klasificirani podatci, osobni podatci i dr.). Pripremati će se popisi i druga dokumentacija u vezi s primopredajom gradiva unutar HDA, odnosno sa drugim arhivima.

2. Uključenost korisnika i javnosti

Aktivnosti koje se odnose na uključenost korisnika i javnosti u programe HDA usmjerene su na održavanje i povećanje dostignute razine događaja namijenjenih široj javnosti i njihovu mobilnost, sudjelovanje u obilježavanju obljetnica značajnih događaja, redefiniranje uloge HDA kao mjesta istraživačkog rada i razvijanje suradnje s drugim nositeljima istraživačkog rada na područjima relevantnim za HDA, proširenje suradnje s obrazovnim ustanovama i ponude sadržaja uz obrazovne programe, unaprijeđenje mogućnosti za rad zainteresiranih osoba u programima HDA, te unaprijeđenje komunikacije s javnošću putem društvenih mreža i drugih suvremenih komunikacijskih alata.

2.1. Programi i sadržaji namijenjeni široj javnosti

Tijekom cijele godine odvijat će se javni programi *Kulturnog i Filmskog četvrtka*. Obilježiti će se niz manifestacija, među kojima su prioritetne Međunarodni dan arhiva 9. lipnja, Dan HDA 10. listopada i Svjetski dan audiovizualne baštine 27. listopada. Sudjelovat ćemo u pojedinim aktivnostima drugih ustanova koje su uže ili šire vezane uz arhivsku djelatnost, kako bi se povećao interes za arhive i arhivsko gradivo, proširio krug korisnika i unaprijedila svijest o arhivskome gradivu kao važnom segmentu kulturne baštine (Noć muzeja; Međunarodni dan/mjesec muzeja; Noć knjige; Dan EU baštine; Tjedan cjeloživotnog učenja). Nastavit će se program prezentacije gradiva iz zbirke HDA putem filmskih programa u kinu Tuškanac, dijelom samostalno, a dijelom u suradnji s Hrvatskim filmskim savezom i drugim organizacijama.

Redovito će se održavati edukativne radionice za zainteresirane grupe polaznika u i izvan HDA. Nastavit će se s programom posjeta (razgleda zgrade i stalnog izložbenog postava) sa stručnim vodstvom za individualne i grupne posjete. Očekuje se oko 2000 posjetitelja.

Priredit ćemo tri izložbe s katalozima i drugim pratećim materijalima:

- *Katastrofe u arhivskome gradivu – povodom 140. obljetnice velikog potresa u Zagrebu* (lipanj 2020., Međunarodni dan arhiva)
- *Izložba povodom Dana HDA*, listopad 2020.
- *Izložba sportskih fotografija Vladimira Susića* u suorganizaciji s Hrvatskim olimpijskim odborom i/ili Hrvatskim nogometnim savezom.

Osim vlastitih izložbi nastavit će se s predstavljanjem drugih arhiva i srodnih institucija u HDA tijekom godine izložbama, promocijama novih izdanja i predavanjima. Omogućit ćemo i gostovanje izložbi HDA u drugim institucijama. U suradnji s Kinotekom Slovenije planira se program prezentacije hrvatske filmske baštine (program filmova i izložba filmskih plakata) u Ljubljani pod nazivom „Dječji pogled”, te program filmova pod naslovom „Hrvatski film – novo stoljeće” u Skopju u suradnji s Kinotekom Makedonije.

Promicat će se izdavačka djelatnost HDA kroz redovitu, komisionu i promotivnu prodaju izdanja, predstavljanje na sajmovima knjiga u Hrvatskoj i inozemstvu i drugim manifestacijama vezanim uz knjigu (Svjetski dan knjige i autorskih prava, Međunarodni sajam knjiga i učila – Interliber, Sa(n)jam knjige Pula), povezivanje s različitim portalima te drugim kulturnim i znanstvenim institucijama.

Sva događanja u HDA bit će popraćena promotivnim aktivnostima za koje će biti pripremane najave, pozivnice, plakati i objave za web stranice i društvene mreže. Pripremat će se novi i ažurirati, redizajnirati i dotiskivati postojeći promotivni materijali. Surađivat će se s mrežnim portalima i drugim medijima zainteresiranim za objavu novosti o događanjima u HDA.

2.2. Izdavačka djelatnost

Priredit ćemo dvije naše redovne periodične publikacije: *Arhivski vjesnik* br. 63/2020. i *Fontes* br. 26/2020. *Arhivski vjesnik*, koji izlazi od 1899. godine, središnji je arhivistički časopis u RH u kojem se objavljuju kategorizirani znanstveni i stručni radovi s područja arhivske teorije i prakse, povijesti institucija, pomoćnih povijesnih i informacijskih znanosti, kao i prilozi koji ne podliježu recenzentskom postupku (prikazi i ocjene knjiga i časopisa, izvještaji sa skupova i sl.). U novom broju *Fontesa* objavit ćemo korespondenciju obitelji Chernkoczy (Črnkovečki). Odabrano gradivo iz dvaju arhivskih fondova HDA (705. Obitelj Chernkoczy i 726. Obitelj Josipović-Vojković) oslikava društvene i ekonomske odnose i prilike u drugoj polovici 17. i prvoj polovici 18. stoljeća.

Krajem 2019. godine, HDA jednodnevnim znanstvenim skupom planira obilježiti 120. godišnjicu izlaženja *Arhivskoga vjesnika*. Na skupu koji će se održati 26. studenoga na temelju prethodnih poziva, sudjelovanje je prihvatilo deset uglednih povjesničara, sveučilišnih profesora i arhivista. Njihova izlaganja uobličena u stručno-znanstvene priloge tijekom 2020. ponudit će se široj zainteresiranoj javnosti u obliku zbornika radova.

Objavom sedmoga sveska zapisnika sjednica Izvršnoga komiteta CK SKH 1965. – 1966., zapisnika sjednica Izvršnoga vijeća Sabora NRH 1958. – 1963. i zapisnika sjednica Komisije za odnose s vjerskim zajednicama IVS-a NRH od osnivanja Komisije do sredine 1960-ih, nastaviti će se aktivnosti HDA usmjerene na objavu cjelina izvornog arhivskog gradiva značajnog za istraživanje političke, društvene, gospodarske i drugih aspekata hrvatske povijesti u razdoblju nakon Drugog svjetskog rata.

Završiti ćemo pripremu i tiskati izdanje *Škrinja povlastica i povlastice Kraljevina (povijesni pregled)*. Riječ je o dvojezičnom izdanju o Škrinji povlastica s opisom isprava iz fonda HR-HDA-2. Sabor Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Povlastice Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Za svaku ispravu pripremit će se digitalna preslika, regist, bibliografska jedinica (ako postoji), a za važnije dokumente i prijevod.

Objavom dvaju izdanja nastojat ćemo stručnoj i široj javnosti predstaviti popratno filmsko gradivo (knjige snimanja; scenariji, skice i nacrti scenografije, kostima i rekvizita; fotografije; plakati; brošure; katalozi; novinski isječci i dr.) koje HDA čuva uz pojedina filmska djela. U izdanju naslova *Hrvatski filmski plakat 1944. – 2019.* planiramo objaviti digitalne preslike filmskih plakata iz zbirke HR-HDA-1394. s tehničkim opisom, uvodnim esejima, filmografijom filmova i kazalima, a u izdanju *Riječ iza slike: „Lisice”*, knjigu snimanja tog znamenitog hrvatskog filma, također popraćen u uvodnim esejima, odabranom foto dokumentacijom i biografijama glavnih glumaca i autora.

Knjiga radnog naslova *Zaštita pisane baštine. Utjecaj adheziva na trajnost zapisa na papiru uslijed djelovanja relativna vlažnosti, temperature i UV zračenja*, prerađena je doktorska disertacija dr. sc. Marijane Mimica Tkalčec obranjena na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Uz teorijski pristup i konkretne primjere prethodno ispitane u laboratorijskim uvjetima, izdanje će ponuditi praktična rješenja primjenjiva u svakodnevnomu radu konzervatora i restauratora u prevenciji propadanja zapisa na papiru.

Za tisak će se prirediti i znanstvena monografija *Vojne operacije u Istočnoj Bosni tijekom zime 1941. – 1942.* Tematika te prerađene i dopunjene doktorske disertacije dr. sc. Amira Obhodaša obranjene 2017. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, znanstvena je raščlamba vojnih djelovanja na području Istočne Bosne tijekom zime 1941. – 1942. Budući da u domaćoj historiografiji ta tema nije sustavno obrađena, publikacija će na temelju analize i vrednovanja neobjavljenih i objavljenih arhivskih izvora kao i odgovarajuće domaće i inozemne literature pokušati raščlaniti operacije i kretanja vojnih postrojbi zaraćenih strana, kao i njihov utjecaj na kasnija zbivanja u širem kontekstu.

Uz već spomenutu izložbu u suorganizaciji s Hrvatskim olimpijskim odborom i/ili Hrvatskim nogometnim savezom, planira se pripremiti i tiskati fotomonografiju s odabranim sportskim fotografijama Vladimira Susića koje se čuvaju u HDA.

U suradnji s Društvom za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić”, planira se završiti višegodišnji projekt pripreme i objave vrlo traženog tipkopisa dr. Ljudevita Ivančana „Podatci o zagrebačkim kanonicima” (1924. g.).

Ovisno o mogućnostima, pojedina izdanja pripremit će se za prijavu na javni poziv Ministarstva znanosti i obrazovanja za dodjelu financijske potpore za izdavanje znanstvenih knjiga u 2020. godini.

2.3. Znanstveno – istraživačka djelatnost

HDA obavlja znanstvenu djelatnost na područjima informacijskih znanosti, povijesti i drugih srodnih disciplina. Surađuje s drugim znanstvenim organizacijama u zemlji i inozemstvu. Znanstvena djelatnost čini važnu sastavnicu djelatnosti u zaštiti, istraživanju i korištenju arhivskog gradiva. Doprinosi sposobnosti HDA da razvija svoju djelatnost i usluge, unapređuje metodologiju i norme stručnog rada u arhivima,

te da jača suradnju s drugim ustanovama i organizacijama posebice u zajedničkim razvojnim projektima.

Istraživači HDA sudjelovat će na znanstvenome projektu „Hrvatsko iseljništvo od 1914. do 1990. godine: Između političkog aktivizma i društvenog okupljanja”, pod koordinacijom Hrvatskoga instituta za povijest (teme istraživanja: „Hrvatska iseljenička kulturna društva: utjecaj i nadzor Jugoslavije 1960-ih/1970-ih” i „Gospodarski kriminal i jugoslavenska emigracija na primjeru Laze Vračarića”).

Nastavit će se projekt (4. faza) izrade baze žrtava logora Auschwitz s područja Hrvatske, koja će biti sastavni dio planiranog stalnog muzejskog postava u Državnom muzeju Auschwitz-Birkenau. Završit će se započeta istraživanja i sravnjivanje podataka s postojećim parcijalnim/nepotpunim popisima žrtava. Izradit će se studija transporta odnosno popis stradalih. Predviđen je istraživački boravak u domaćim i inozemnim ustanovama u kojima se čuvaju relevantni izvori.

Započet će istraživanje za pripremu *Vodiča kroz arhivsko gradivo HDA o industrijskome nasljeđu* (izdanje planirano za 2022./2023.), te monografije radnoga naslova *Preci i junaci* (biografije „autsajdera” hrvatskoga društva prve polovice 20. stoljeća).

Zajedno s drugim znanstvenim i baštinskim ustanovama (HAZU, NSK u Zagrebu, Državni arhiv u Zagrebu), HDA sudjeluje u projektu Obnovljiva baština za održivi i pametan razvoj u hiperpovezanom svijetu, koji Hrvatska gospodarska komora provodi u suradnji s Etnografskim muzejom. Cilj projekta je stvaranje jedinstvene kulturne i posjetiteljske ponude (izložbenog postava) u okviru tih dviju najvažnijih institucija u području etnografije i gospodarstva.

Sudjelovat ćemo u organizaciji Festivala povijesti *Kliofest 2020*.

Nastavit ćemo suradnju s visokim učilištima kroz sudjelovanje djelatnika HDA u izvođenju nastave, održavanje pojedinačnih tematskih predavanja za seminarske grupe i druge oblike suradnje.

Podržava se održavanje prakse i stručnog usavršavanja u HDA učenika i studenata, te pripravnika i djelatnika drugih ustanova.

3. Dugoročno očuvanje arhivskoga gradiva

HDA treba osigurati primjerene uvjete za preuzimanje gradiva svih stvaratelja u svojoj nadležnosti, koje im više nije potrebno u tekućem poslovanju, bilo da se radi o elektroničkom ili konvencionalnom gradivu. Aktivnosti na tom području usmjerene su na poboljšanje načina upravljanja uvjetima u spremištima, uređenje novih spremišta za preuzimanje gradiva, poboljšanje uvjeta u postojećim spremištima, provođenje mjera aktivne zaštite gradiva koje je ugroženo ili oštećeno, tehničko uređivanje gradiva, unaprjeđenje informacijskog sustava HDA na način da obuhvati i podrži upravljanje spremištima i gradivom u procesu obrade i korištenja, te pokretanje projekta uspostave e-arhiva.

3.1. Podrška stvarateljima u upravljanju dokumentacijom

Davanjem podrške javnim tijelima i drugim organizacijama u upravljanju dokumentacijom koja nastaje njihovim radom, HDA utječe na kvalitetu i obrađenost dokumentacije koju će s vremenom preuzeti, te doprinosi učinkovitosti i racionalnosti dokumentacijskih sustava javnih tijela i ustanova. Te aktivnosti uključuju i podršku područnim državnim arhivima u upravljanju njihovim gradivom i u radu sa stvarateljima gradiva u njihovoj nadležnosti.

Planira se obaviti šezdesetak nadzora nad zaštitom gradiva kod javnih i privatnih stvaratelja i imatelja arhivskoga gradiva.

Predviđa se izdavanje stotinjak rješenja o suglasnosti/odobrenju na interne akte o zaštiti i čuvanju arhivskog i dokumentarnog gradiva, te rješavanje oko 200 zahtjeva za izlučivanje gradiva.

Ovisno o raspoloživim resursima, za 5-10 stvaratelja/imatelja u nadležnosti kroz posebne projekte suradnje pružit će se stručna podrška u obradi i opisu gradiva, izradi normativnih akata za upravljanje dokumentacijom ili kroz privremeni smještaj njihova gradiva u HDA.

Redovito će se pružati podrška stvarateljima/imateljima te područnim državnim arhivima u vezi dostave popisa gradiva propisanim elektroničkim obrascem.

Djelatnici Odjela Depozit Zagrebačke nadbiskupije redovito će nadzirati rad pismohrane Nadbiskupskog duhovnog stola i pružati pomoć kod sređivanja gradiva pojedinih ustanova Zagrebačke nadbiskupije (pismohrana Nadbiskupijskog duhovnog stola, pismohrane pojedinih župa na području nadbiskupije).

Planira se održavanje nekoliko trodnevnih tečajeva uredskoga poslovanja i upravljanja dokumentacijom za djelatnike u pismohranama (modul 1 Programa usavršavanja HDA), s predviđenih 150-200 polaznika. Nakon donošenja novih arhivskih provedbenih propisa, planira se održavanje radionica o njihovoj primjeni na zaštitu i upravljanje dokumentacijom izvan arhiva, s posebnim naglaskom na teme iz

područja zaštite i obrade elektroničkih zapisa, digitalizacije gradiva i funkcioniranja digitalnoga arhiva. Na zahtjev pojedinih stvaratelja/imatelja osmišljavat će se i realizirati specifični edukativni programi, prilagođeni njihovim potrebama poslovanja i upravljanja dokumentacijom.

Temeljem zakonske obveze, HDA će nastaviti s preuzimanjem javnog arhivskog gradiva, posebno nastalog do 1990. godine. To će se gradivo preuzimati ovisno o raspoloživim spremišnim kapacitetima HDA i prema listi prioriteta, ovisno o uvjetima smještaja tog gradiva kod stvaratelja/imatelja. Predviđa se i rješavanje oko 60 predmeta preuzimanja privatnoga gradiva po osnovi darovanja i otkupa, te davanja mišljenja na 3-5 postupaka otkupa gradiva drugih državnih arhiva. Time se također osigurava da vrijedno gradivo bude trajno u vlasništvu javnih arhivskih ustanova, zaštićeno i dostupno korisnicima.

Nastavit će se službeno preuzimati filmsko gradivo (original negativ slike i tona), te kopija ostalih AV djela predviđenih za kinematografsko prikazivanje s odgovarajućom dokumentacijom (scenarij, knjiga snimanja, ispis dijaloga, plakat i izbor fotografija) od proizvođača filmova. Jednako tako nastaviti će se sa preuzimanjem AV gradiva od privatnih imatelja i stvaratelja koji će se javljati s ponudama gradiva. Na osnovu evidencija u Hrvatskoj kinoteci, te evidencija koje vodi Hrvatski audiovizualni centar revidirat će se podatci o do sada završenim filmskim djelima koja producenti još uvijek nisu predali u Hrvatsku kinoteku, te će se to gradivo prikupiti.

U nadolazećem višegodišnjem razdoblju očekuje se aktivni doprinos HDA projektu izgradnje digitalnoga arhiva za javnu arhivsku službu u Republici Hrvatskoj u kojem još sudjeluju Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva, Ministarstvo uprave, Ministarstvom kulture, Hrvatsko arhivističko društvo i Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. U tom će arhivu biti pohranjene i dostupne informacije i dokumentacija svih tijela, ustanova i drugih stvaratelja javnoga arhivskoga gradiva u nadležnosti državnih i drugih javnih arhiva. Time će se dati dodatni poticaj digitalizaciji poslovnih i administrativnih procesa u javnom sektoru, povećati doprinos informacija i smanjiti troškovi njihove pohrane i obrade.

Sukladno zakonskim ovlastima, HDA će uspostaviti sustav izdavanja potvrda i redovite provjere sukladnosti pravila, tehnologije i postupaka pretvorbe javnoga dokumentarnoga gradiva u digitalni oblik i njegovog daljnjeg čuvanja.

3.2. Spremišta i upravljanje gradivom u spremištima

Cilj je zaštite gradiva optimizirati uvjete pohrane i tako usporiti procese njegova starenja te ga zaštititi od oštećenja, gubitka ili propadanja. Da bi se to postiglo, potrebno je osigurati i unaprjeđivati primjerene uvjete pohrane i odgovarajući režim zaštite gradiva, u skladu sa standardima struke.

Radi nedostatka odgovarajućeg spremišnog prostora za javno arhivsko gradivo koje je prema zakonskoj obvezi dužan preuzeti, HDA je u prethodnom razdoblju pristupio uređenju jednog objekta bivše vojarne „Ljudevit Posavski” u Kerestincu. Uređenjem

tog objekta osigurat će se prostor za smještaj oko 10.000 d/m gradiva. Za rekonstrukciju tog objekta pripremljena je potrebna projektna dokumentacija i ishodena dozvola nadležnog tijela građenja. U prvoj polovici 2019. godine započeli su građevinsko-instalaterski radovi na spremištu (hala 7) i njegovom opremanju. Kako bi se prostor mogao koristiti za smještaj gradiva, potrebno je nabaviti i ugraditi pokretne arhivske regale kapaciteta 10.000 dužnih metara polica. Dinamika izvođenja i konačni završetak radova na uređenju i opremanju ovisit će o raspoloživim sredstvima.

Ovisno o raspoloživim sredstvima, nastaviti će se i sa ulaganjima u poboljšanje sustava kartičnog ulaska u spremišta, tehničke i vatrodojavne zaštite u spremištima, poboljšanje mikroklimatskih uvjeta u spremištima i nabavu dodatne opreme (kolica, ljestve i druga oprema za manipulaciju gradivom; oprema za održavanje mikroklimatskih uvjeta).

Neopremljeno će se gradivo opreмати odgovarajućom zaštitnom ambalažom (kutije, omoti, mape, naljepnice) koja udovoljava normama za dugotrajnu pohranu arhivskoga i knjižnoga gradiva, čime će se produljiti njegov očekivani životni vijek. Nastaviti će se preventivna zaštita odnosno opremanje gradiva posebnih formata (karata, grafika, plakata), zamjena izvorne uredske ambalaže i otvorenih arhivskih kutija te kutija previsoke kiselosti. Gradivo posebnih/velikih formata pohranjeno na neodgovarajući način će se izravnavati i opreмати odgovarajućom zaštitnom ambalažom. Tehnička obrada dijela gradiva potrebna je i radi zamjene dotrajalih omota i omota od kiselog papira, isprašivanja, uklanjanja plastike, metalnih spajalica i drugog štetnog materijala, ažuriranja i ujednačavanja oznaka na tehničkim jedinicama te ažuriranja topografskih oznaka nakon preseljenja gradiva.

U 2020. godini tehnički će se obraditi oko 500 dužnih metara gradiva, a popisi gradiva dopuniti će se s 5000 inventarnih jedinica. Nastaviti će se kartoniranje fonda 675. Pravoslavna gornjokarlovačka eparhija započeto u 2017. (ukupno 161 d/m, dosad kartonirano oko 800 kutija), uz ažuriranje podataka u sumarnom inventaru te potrebno mjestimično kronološko sređivanje. Nakon kartoniranja navedenog fonda, moguće je kartonirati i gradivo graničarskih pukovnija Vojne Krajine (140 d/m), manje fondove vojne provenijencije (ukupno 15 d/m gradiva fondova: 463. Vojno-operacijski spisi bana Josipa Jelačića; 1695. Vojno zapovjedništvo u Zadru; 1701. Generalkomanda za Hrvatsku i Slavoniju. Raspored postrojbi protiv Bosne; 1735. Dalmatinski vojni zbor), zatim ukupno 58 d/m gradiva fondova: 71. Carsko kraljevsko ministarstvo bogoštovlja i nastave, 291. Ministarstvo prosvjete NRH, 411. Upravni sud u Zagrebu, 941. Trgovačka uprava. Spisi za primorje, 942. Državna kancelarija. Provincija, Dalmacija; 1040. Jelačić Franjo i 1058. Maroičić Ambroz. Zaštitno će se opreмати gradivo fonda 877. Zbirka srednjovjekovnih isprava. Enkapsulirati će se gradivo Kartografske zbirke.

Planira se i nastavak preambalažiranja fotografija iz fotodokumentacijske cjeline fonda 2031. Vjesnik, pri čemu se fotografije ulažu u nove arhivske kutije i smještaju na police, a po potrebi se mijenjaju i dotrajale uložnice, kao i fotografija sadržanih u fondovima 1741. Ured Predsjednika RH Franje Tuđmana, 2022. Fedor Kritovac i 2105. Vladimir Susić.

Redovito će se ažurirati podatci u topografskom inventaru kao i evidencija s tehničkim podacima o spremištima te će se označavati svi novo preuzeti fondovi/zbirke. Redovito će se održavati urednost i sigurnost spremišta i u njima smještenog gradiva (otprašivanje gradiva, pregled fizičkog stanja gradiva, očitavanje mikroklimatskih podataka na oko 50 mjernih točaka, razvrstavanje i odvojeno prikupljanje otpada (papir, plastika, metal), predaja izlučenog gradiva, multiplikata i dotrajale ambalaže na industrijsku preradu).

3.3. Konzerviranje i restauriranje

Kroz redovni program konzerviranja i restauriranja gradiva odvijat će se radovi na popravcima uveza i izradi novih uveza za potrebe HDA (do 30 knjiga), hitne intervencije i manji konzervatorsko-restauratorski popravci za potrebe izlaganja na izložbama, snimanja kao i rezanje listova na različite formate i izrada zaštitne opreme za gradivo.

Kroz dopunski program nastaviti će se konzervatorsko-restauratorski radovi i preventivna konzervacija na gradivu HDA prema listi prioriteta iz sljedećih fondova i zbirki:

- 31. Srijemska županija (1563-1850), kutija br. 924 – cca 350 listova;
- 13. Ugarsko namjesničko vijeće, kutija br. 78, cca 400 listova;
- 2109. Badovinac Tomislav - "svjedočba" – 1 jedinica;
- 831. Štampar Andrija (korespondencija) – 50 listova;
- 904. Zbirka planova (1600-1945) – 5 jedinica;
- 907. Zbirka tiskovina/stampata - 6 plakata;
- 902. Kartografska zbirka - 5 jedinica;
- 1060. Podžupanija zagrebačka (1875-1886), knjige br. 1, 4, 5, 8, 9, 11–14 i 16, ukupno 10 knjiga, cca 5.000 listova;
- 99. Riječka županija, kazalo 1863-1869, cca 100 listova;
- 103. Zagrebačka županija – 130 knjiga;
- 2088. Križarske grupe zapadne Hercegovine (KGZH) 1.1, 2.4, 2.6, 2.9, 2.10 - 8 listova;
- 1422. Fond fotografija Agencije za fotodokumentaciju, album br. 185, autor: Milan Pavić; datacija: 1945. g. – 10 listova sa fotografijama;
- 1443. Zbirka portreta - 20 fotografija;
- Knjižnica HDA: Novine: *Seljački dom*; Zagreb; 1938. g. – cca 30 listova;
- Metropolitanska knjižnica: Bartholomaeus de Sancto Concordio: Summa de caribus conscientiae MR 87, 14. st. – 222 lista

Kako bi se smanjio nepovoljan utjecaj vanjskih čimbenika na arhivsko gradivo koje se čuva u spremištima nastaviti će se program preventivne zaštite gradiva na fondovima: 1533. Štedionica NDH i dijela fonda 2039. Urbanistički institut Hrvatske (planovi, nacrti).

Na gradivu na kojem se odvija konzervatorsko-restauratorski postupak provoditi će se potrebna mikroskopska istraživanja (analiza i identifikacija papirnih vlakana, identifikacija podrijetla kože i pergamene); kemijska ispitivanja (ispitivanje pH

vrijednosti papirnog nositelja gradiva, topljivost pigmenata, spot testovi tinta i veziva u bojanim slojevima); povijesna i povijesno-umjetnička istraživanja.

U slučaju potrebe poduzet će se izvanredne intervencije na spašavanju gradiva u Centru za spašavanje gradiva nakon katastrofa koji je opremljen liofilizatorom, komorom za zamrzavanje i prostorijom za kontrolirano sušenje gradiva.

Prema prioritetima ugroženosti, potrebama i zahtjevima, nastaviti će se konzervatorsko-restauratorski radovi na gradivu drugih imatelja u Hrvatskoj i BiH.

Svi obavljeni konzervatorsko-restauratorski radovi bit će dokumentirani u pisanom obliku i fotodokumentirani digitalnom kamerom. Opseg fotodokumentiranja i dokumentiranja prilagodit će se stupnju složenosti oštećenja i obimu konzervatorsko-restauratorskih zahvata.

3.4. Zaštitno i sigurnosno snimanje

a) Mikrofilmiranje:

Izraditi će se oko 30.000 master snimaka (negativa) na mikrofilmu. Poslovi mikrofilmiranja gradiva nastaviti će se na ranije započetoj fondu 78. Zemaljska vlada. Predsjedništvo. Za sve master-snimke planira se izrada njihovih direktduplikata i korisničkih pozitiva. Izrada svih mikrofilmskih svitaka uključuje razvijanje/fiksiranje slike na filmu, kontrolu kvalitete i integriteta snimljenoga mikrofilma te završno opremanje svitaka (ambalaža i oznake). Matične su knjige najvećim dijelom mikrofilmirane, no još se uvijek sporadično pronalaze knjige koje nisu snimljene, pa se stoga planira doprema i mikrofilmiranje manjega broja takvih matičnih knjiga.

b) Digitalizacija:

Za digitalizaciju u okviru višegodišnjeg nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe koji vodi Ministarstvo kulture nastaviti će se s pripremom ukupno planiranih 2.380.000 jedinica gradiva. U 2020. je planirana priprema gradiva sljedećih fondova i zbirki:

- 25. Ugarska dvorska komora. Hrvatske plemićke obitelji i vlastelinstva (1251-1864);
- 34. Zagrebačka županija. Županijske skupštine (serija) (1759-1848);
- 1549. Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP-a;
- 1521. Hans Helm – policijski izaslanik pri Poslanstvu Trećeg Reicha u Zagrebu;
- 1550. Zbirka gradiva talijanskih okupacijskih vlasti (1922/1955);
- 2069. Kraljevsko poslanstvo Italije u Zagrebu (1941-1943);
- 79. Zemaljska vlada. Odjel za unutarnje poslove. Odsjek za Istru (1918-1921);
- 252. Ravnateljstvo ustaškog redarstva. Židovski odsjek (1941-1942);
- 280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Zapisnici sjednica. Spisovodstvene evidencije (1953-1990);
- 1616. Predsjedništvo SRH (1974-1990);
- 1167. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju. Odluke Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju (serija) (1945-1951);

- 1652. Komisija za odlikovanja Predsjedništva SRH. 2.1. Zapisnici sjednica (serija);
- 2039. Urbanistički institut (1947-1996);
- 367. Republički zavod za statistiku. Popisi stanovništva (serija);
- 1353. Političke stranke i udruge (grupa VI);
- 1363. Politička situacija (grupa XXI);
- 1421. Arhiv mapa za Hrvatsku i Slavoniju. Upisnici čestica;
- 902. Kartografska zbirka (sign. A i B);
- 1011. Mile Budak.

Izradit će se oko 350.000 digitalnih snimaka gradiva iz sljedećih fondova i zbirki HDA (dijelom nastavak iz 2019.):

- 79. Zemaljska vlada. Unutarnji odjel. Serija SDDS;
- 902. Kartografska zbirka;
- 907. Zbirka stampata;
- 259. Redarstvena oblast za grad Zagreb;
- 1421. Arhiv mapa za Hrvatsku i Slavoniju – katastarsko gradivo, upisnici čestica;
- 1422. Fond fotografija Agencije za fotodokumentaciju;
- 1448. Zbirka mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji;
- 1453. Uprava za suzbijanje kriminaliteta Sekretarijata za unutrašnje poslove. Kartoteka policijskih dosjea zatvorenika između dva rata i nakon 1945. godine;
- 1549. Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP-a;
- 1561. Služba državne sigurnosti RSUP-a SRH;
- 1741. Ured predsjednika RH Franje Tuđmana. Fotografije, Obavještajne službe, Transkripti;
- 2105. Zbirka fotografija Vladimira Susića.

Osim samoga snimanja, digitalizacija arhivskoga gradiva uključuje i pripremu prostora i uređaja za snimanje, izradu probnih snimaka, kontrolu rezultata, izradu izvedenih snimaka (slika za pregled i identifikacijskih sličica), kao i pohranu dobivenih digitalnih datoteka na odgovarajuće jedinice.

Ovisno o raspoloživim sredstvima, u 2020. je planirana nabava i implementacija softverskih alata za upravljanje procesom digitalizacije gradiva i kontrolu kvalitete digitalizacije u HDA, karakterizaciju i podešavanje postojećih jedinica za digitalizaciju i obuku operatera, u opsegu koji udovoljava preporukama normi poput AS/NZS ISO 13028:2012 – *Information and documentation – Implementation guidelines for digitization of records*, nacionalnim normama i standardnim postupcima, te internim uputama HDA za digitalizaciju gradiva. Planirano je i proširenje kapaciteta za zaštitu i obradu digitalnih zapisa nacionalne filmske zbirke.

Ovisno o sredstvima dodijeljenim od Hrvatskog audiovizualnog centra (ugovor se očekuje u zadnjem kvartalu 2019.) planirana je zaštita i restauracija audiovizualnih zapisa na filmskoj vrpici iz nacionalne filmske zbirke, te digitalizacija filmova fotokemijski restauriranih kroz projekte iz ranijih godina. Sukladno sklopljenim sporazumima o suradnji, sudjelovat ćemo u pripremi i realizaciji projekata restauracije filmskog gradiva nekoliko producenata.

4. Podrška razvoju arhivske službe u RH

HDA je matični arhiv u javnoj arhivskoj službi u RH. Aktivnosti na tom području bit će usmjerene na razvoj normi i unaprjeđenje stručnog rada u arhivima te provođenje programa osposobljavanja i usavršavanja stručnog osoblja u arhivima i osoba koje sudjeluju u upravljanju dokumentarnim i arhivskim gradivom izvan arhiva. Pripremat ćemo i usklađivati provedbu zajedničkih programa razvoja djelatnosti i drugih oblika suradnje u javnoj arhivskoj službi.

4.1. Matični poslovi javne arhivske službe

Matična uloga HDA u javnoj arhivskoj službi u RH uključuje i pružanje potrebne stručne pomoći u zaštiti i upravljanju arhivskim gradivom u arhivima i izvan arhiva. Taj vid potpore područnim državnim arhivima i drugim imateljima dokumentarnog i arhivskog gradiva potreban je radi usklađivanja i standardizacije osnovnih evidencija arhiva, pripreme i dostave podataka za središnje evidencije javne arhivske službe, obrade i opisa gradiva, odnosno ujednačavanja postupanja u svim područjima djelatnosti javnih arhiva i stvaratelja/imatelja u njihovoj nadležnosti. S tim ciljem, planiramo organizirati i realizirati sljedeće aktivnosti:

- predavanja i radionice za djelatnike arhiva vezano uz pojedina stručna područja rada (obrada i opis gradiva, zaštita, korištenje, stručni standardi, digitalizacija i sl.),
- instruktazne obilaske i obuku djelatnika arhiva za vođenje propisanih evidencija, obradu i opis arhivskog gradiva primjenom međunarodnih arhivističkih standarda, primjenu alata i postupanja prilikom evidentiranja, obrade i digitalizacije te pohrane digitalnoga gradiva,
- stručnu podršku djelatnicima arhiva u svezi s uvođenjem novih metodologija stručnoga rada u poslovne procese arhiva,
- predavanja i radionice za stvaratelje gradiva vezano uz upravljanje gradivom (vrednovanje, primjenu klasifikacijskih planova, evidentiranje i dostavu popisa gradiva arhivu i dr.),
- tečajeve o zaštiti i obradi gradiva za djelatnike stvaratelja gradiva,
- usavršavanje djelatnika koji provode programe stručnog osposobljavanja i usavršavanja radi stjecanja dodatnih znanja potrebnih za unaprjeđenje programa.

Za konzervatore/restauratore pri svim područnim državnim arhivima, Središnji laboratorij za konzervaciju i restauraciju HDA planira organizirati dvodnevnu radionicu pod nazivom *Water and Paper: Conservation Principle* koju će voditi inozemni stručnjaci. Fokus je na principima interakcije celuloze i vode, te ponašanja papira u kontaktu s vodom. Pokazat će se različite metode ovlaživanja, pranja i sušenja, te njihove prednosti i nedostaci. Razumijevanje načela pomoći će polaznicima u pravilnom odabiru metode konzervatorsko-restauratorskog postupka.

Dio aktivnosti bit će usmjeren pružanju podrške u implementaciji arhivskoga zakona donesenoga 2018. te provedbenih propisa čije će donošenje biti dovršeno u drugoj

polovici 2019. godine. Planira se održati nekoliko radionica za djelatnike državnih arhiva radi upoznavanja i ujednačavanja postupanja propisanih novim aktima. Planira se priprema i izdavanje trećeg, nadopunjenog i izmijenjenog izdanja *Priručnika za stručni ispit za zaštitu i obradu arhivskog gradiva*. Taj je priručnik namijenjen zaposlenicima kod stvaratelja i imatelja javnog i privatnog arhivskog i dokumentarnog gradiva, odnosno zaposlenicima svih ustanova koje čuvaju arhivsko gradivo, a koji su zaduženi i odgovorni za njegovu zaštitu, upravljanje i pohranu. Postojeći priručnik će se prilagoditi važećem zakonskom okviru povezujući pri tome razne aspekte bavljenja organizacijom i upravljanjem dokumentacijom pojedine organizacije. Stoga je, osim pomoći pri polaganju ispita za provjeru stručne osposobljenosti djelatnika u pismohranama za zaštitu i obradu arhivskog gradiva, cilj novog izdanja priručnika da bude pomagalo u upravljanju dokumentacijom svake organizacije čime bi se doprinijelo dugoročnom očuvanju arhivskog gradiva.

Središnje evidencije javne arhivske službe u RH koje vodi HDA, redovito će se ažurirati i dopunjavati novim podacima.

4.2. Sukcesija arhivskoga gradiva bivše SFRJ

U lipnju 2004. godine stupio je na snagu Sporazum o pitanjima sukcesije između zemalja sljednica bivše Jugoslavije. Aneksom D: Arhivi uređeno je pitanje sukcesije saveznih arhiva, čime su stvoreni pravni preduvjeti za pokretanje postupka sukcesije bivših saveznih arhiva i povrata arhivskog i filmskog gradiva koje je svojevremeno odneseno s područja Hrvatske.

Prema ovom Sporazumu, Hrvatska ima pravo na svo arhivsko gradivo koje je odnešeno s njezina područja, arhivsko gradivo nastalo radom bivših saveznih institucija koje je potrebno za rad državnih tijela i na dijelove saveznih arhiva koji su nastali ili se odnose na područje Hrvatske. Preostalo arhivsko gradivo saveznih institucija smatra se zajedničkom baštinom, što također treba pobliže urediti sporazumom između zemalja sljednica.

Tijekom višegodišnjih pregovora o sukcesiji, koji su prethodili parafiranju Sporazuma, HDA je na temelju dostupnih podataka identificirao cjeline arhivskog i filmskog gradiva koje bi trebale pripasti Hrvatskoj, odnosno – u slučaju gradiva koje je odneseno s područja Hrvatske - biti vraćeno. Da bi se to moglo provesti, potrebno je sustavno evidentiranje gradiva za koje smo zainteresirani i pripremanje odgovarajućih popisa prema kojima će se sukcesija, odnosno povrat gradiva provesti. Do sada je održano nekoliko sastanaka predstavnika zemalja sljednica za provedbu Aneksa D. Sporazuma. Na ovim sastancima nisu raspravljani zahtjevi pojedinih zemalja, no dogovoreno je da se pokrene projekt digitalizacije gradiva, kako onog koje se može smatrati zajedničkom baštinom zemalja sljednica, tako i onog koje je predmet zahtjeva pojedinih strana. Realizacija tog projekta ovisi o osiguranju financijskih sredstava.

U skladu s mogućnostima, istraživači iz HDA i suradnici nastaviti će ranijih godina započetu obradu obavijesnih pomagala i zbirki u Arhivu Jugoslavije koji su predmet sukcesije.

4.3. Povećanje stručnih kompetencija i dijeljenje znanja

HDA skrbi za međunarodnu suradnju u arhivskoj djelatnosti te evidentira gradivo od značaja za RH u drugim zemljama.

U prvoj polovici 2020. godine, u okviru hrvatskoga predsjedanja Vijećem Europske unije, HDA će organizirati i biti domaćin više sastanaka/skupova na visokoj razini tijela i udruženja iz djelokruga arhiva:

- EBNA-e (European Board of National Archivists), tijela koje čine ravnatelji nacionalnih arhiva zemalja članica EU, te AEG-a (Archive Experts Group), skupine stručnjaka zemalja članica za arhive, koji savjetuju Europsku komisiju o stručnim pitanjima vezanim uz arhive. EBNA i EAG dogovaraju svoje aktivnosti tako da se usklađuju programi aktivnosti i teme o kojima se raspravlja, a sastanci održavaju u istom terminu, u organizaciji nacionalnog arhiva zemlje predsjedateljice EU.
- DLM Forum, organizacije osnovane na inicijativu Europske komisije uz potporu javnih arhivskih ustanova država članica Europske unije, s ciljem razmatranja problema upravljanja elektroničkim informacijama u poslovnim sustavima i njihove dugoročne zaštite (najavljeni termin: 27. – 28. svibnja 2020.)
- EHC-a (European Heads of Conservation) u svibnju 2020.

Nastavit će se aktivnosti u okviru članstva u međunarodnim stručnim udruženjima, na međunarodnim arhivskim projektima u koje je HDA uključen, kao i u pripremi i provođenju aktivnosti na području međunarodne suradnje, samostalno i u suradnji s drugim ustanovama i udrugama (Međunarodno arhivsko vijeće – ICA, Međunarodno udruženje filmskih arhiva – FIAF, Europsko udruženje kinoteka i filmskih arhiva – ACE, Međunarodno udruženje konzervatora – IADA, Međunarodni centar za arhivska istraživanja – ICARUS i dr.). Predstavnik HDA član je Izvršnoga odbora Konzorcija ICARUS koji održava dvije konvencije godišnje. Za 2020. godinu najavljene su konvencije u Siitard-Geleenu (25.-27. svibnja 2020.) te u Ludwigsburgu (19.-21. listopada 2020.). Budući da se na tim konvencijama održavaju skupštine konzorcija, potrebno je da predstavnik HDA bude nazočan tim događanjima.

Predstavnici HDA sudjelovat će na sastancima nacionalnih koordinatora iz zemalja članica Zaklade Europski arhivski portal. Portal je nastao u okviru APEnet projekta (2009. – 2012.), a nastavio se širiti i poboljšavati tijekom APEx projekta (2012.-2015.), oba financirana od strane Europske komisije, kako bi korisnicima diljem svijeta arhivska baština postala još dostupnija. APEx konzorcij pod vodstvom Nacionalnog arhiva Nizozemske, obuhvaćao je predstavnike arhivskih ustanova iz 32 europske države i Međunarodni centar za arhivska istraživanja (ICARUS) koji su bili usmjereni na uključivanje što više europskih institucija kojima će pomoći u prikupljanju podataka na nacionalnoj razini. Aktivno se surađivalo s Europeanom na interoperabilnosti i standardima te pravnim pitanjima vezanima uz arhivsko gradivo, s krajnjim ciljem omogućivanja pristupa što većoj količini arhivskoga gradiva na što lakši i jednostavniji način. Od 2015. godine daljnjim projektnim aktivnostima upravlja Zaklada Europski arhivski portal (APEF – Archives Portal Europe Foundation). Hrvatski državni arhiv prepoznao je potencijal zajedničkoga europskoga portala te se aktivno uključio u projekte koji ga podupiru.

Planirano je i sudjelovanje predstavnika HDA na više međunarodnih skupova na temu zaštite filmske baštine:

- Festival nitratnog filma u Beogradu, lipanj 2020.,
- Il Cinema Ritrovato u Bologni, srpanj 2020., u sklopu kojeg je uobičajeno organizirano više predavanja i radionica na temu filmske baštine te godišnja skupština ACE-a,
- Le Giornate Del Cinema Muto u Pordenoneu, listopad 2020.

Nastavit će se bilateralna suradnja s nacionalnim arhivima i arhivskim ustanovama država u okruženju. Redovito će se evidentirati aktivnosti i obveze, te dokumentacija iz područja međunarodne suradnje.

Nastavit ćemo suradnju s drugim arhivima, institutima, visokim učilištima, baštinskim ustanovama, te drugim kulturnim i znanstvenim ustanovama s kojima se planiraju i provode zajednički projekti. Kao članovi više ekspertnih grupa u domaćim i međunarodnim tijelima, djelatnici HDA sudjelovat će u njihovom radu, te davati stručna mišljenja vezana uz zaštitu arhivskoga gradiva. Sudjelovat će u radu stručnih tijela i povjerenstava drugih ustanova.

Poticat ćemo zaposlenike da se stručno usavršavaju i sudjeluju u istraživačkim projektima. Nastojat ćemo u programe koje organiziramo ili u kojima sudjelujemo uključiti stručno osoblje ostalih javnih arhiva u RH.

4.4. Administrativna i tehnička podrška radnim procesima

Prema svojim zaduženjima, djelatnici HDA redovito će sudjelovati u radu Poslovnog kolegija i Stručnog vijeća HDA, te obavljati poslove u desetak stalnih povjerenstava, odbora i uredništava HDA kojih su članovi, kao i u drugim povremenim povjerenstvima i radnim skupinama za koje će postojati potreba. Pružat će administrativnu i drugu podršku potrebnu u radu Upravnoga vijeća HDA. Djeluje i Radničko vijeće, te osobe s posebnim ovlaštenjima na pojedinim područjima iz djelokruga HDA.

Redovito će se prikupljati i obrađivati podatci o sudjelovanju djelatnika HDA na stručnim i znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Obavljat će se zadatci vezani uz planiranje i izvještavanje o radu, koordiniranje posebnih programa i projekata, te prema potrebi održavati radni sastanci pojedinih stručnih grupa, odjela i odsjeka.

Obavljat će se svi pravni, financijsko-knjigovodstveni, kadrovski, administrativni, materijalni i tehnički poslovi prema važećim propisima i prema potrebama HDA. U segmentu održavanja i poboljšanja IT infrastrukture HDA provodit će se sve redovite aktivnosti kojima je cilj osigurati raspoloživost resursa i usklađenost IT sustava s potrebama ustanove.

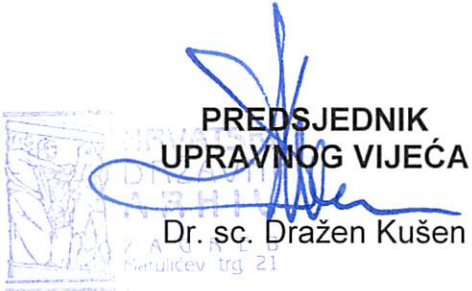
Ovisno o raspoloživim sredstvima, pristupit će se sanacijsko – adaptacijskim radovima na prvoj etaži južnog krila, te radovima na klimatizaciji Velike čitaonice s povezanim prostorima i spremišnih prostora na šestoj etaži zgrade HDA na

Marulićevom trgu. Kako bi se sačuvao reprezentativni secesijski interijer i zaustavilo njegovo daljnje propadanje, planirani su i konzervatorsko-restauratorski radovi u Maloj čitaonici, te popravak stolica u Velikoj čitaonici.

KLASA: 001-02/19-02/04

URBROJ: 565-01/6-19-1

Zagreb, 16. srpnja 2019.

**PREDSJEDNIK
UPRAVNOG VIJEĆA**
Dr. sc. Dražen Kušen